

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Böle Dezső Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Böle Dezső ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a dr. Pásztor Miklós ügyvéd által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen, végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2010. október 29. napján meghozott 6.P.20.699/2008/32. számú ítélete ellen, a felperes részéről 34. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 100.000 (Százezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

L.M. (továbbiakban: örökhagyó) 2003. november 17. napján írásbeli magánvégrendeletet alkotott, amelyben úgy rendelkezett, hogy halála esetén minden ingó- és ingatlan vagyonát, követelését az alperes örökölje. Rendelkezését azzal indokolta, hogy az alperest több mint 40 éve ismeri, aki mindig segítségére volt a főzésben, mosásban, élelmiszerek beszerzésében, gyakran ellátta étellel, különösen az utóbbi időben, amikor egészségi állapota rosszabbodott. Az örökhagyó 2007. május 24. napján elhunyt, törvényes örököse elhunyt testvérének leszármazója, a felperes, aki a végrendeletet nem ismerte el érvényesnek. Ezért a közjegyző az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal a végrendelet alapján az alperesnek adta át.

A felperes keresetében az örökhagyó 2003. november 17. napján kelt írásbeli magánvégrendelete érvénytelenségének megállapítását, és a közjegyző arra való utasítását kérte, hogy a hagyatékot részére adja át. Álláspontja szerint a végrendelet alaki és tartalmi okból is hibás. Alaki hibaként jelölte meg, hogy a végrendeletet szerkesztő ügyvéd az általa készített okiratot tanúként nem írhatta volna alá, továbbá a tanúk ebbéli minősége a végrendeleten nem került

feltüntetésre. Tartalmi hiba, hogy az örökhagyó a végrendelezkéskor a Ptk. 17. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak értelmében gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen volt, ezért jognyilatkozata semmis. Az örökhagyó tévedett nyilatkozata tartalmában, mert a végrendeletben írt kifejezéseket a végrendelezkéskori szellemi állapotában nem tudta volna megtenni (Ptk. 649. § (1) bekezdés a) pont), valamint az alperes az örökhagyót tisztességtelen befolyással bírta rá a végrendelet tételére (Ptk. 649. § (1) bekezdés c) pont). További hivatkozása szerint az alperes a végrendelet tételében közreműködött, mert ő bízta meg az ügyvédet a végrendelet elkészítésével.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint a felperes által hivatkozott érvénytelenségi okok nem álltak fenn. A végrendelet alaki hibában nem szenved, nincs akadálya annak, hogy a végrendeletet az okiratot szerkesztő ügyvéd tanúként írja alá, továbbá álláspontja szerint a végrendeletből a tanúk ebbéli minősége kitűnik. Az egyéb érvénytelenségi okokat illetően hivatkozott arra, hogy az örökhagyóval évtizedek óta jó ismerősök voltak, ő segítette az örökhagyót, aki szellemi képességei birtokában volt a végrendelezkéskor, ami akaratát tartalmazza.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 300.000 forint perköltséget.

A megállapított tényállás szerint az örökhagyó 2003. október 13. napján érszűkületes panaszokkal az Országos Baleseti és Sürgősségi Intézet Általános Sebészeti Hasi Traumatológiai Osztályára került, ahonnan november 15-én ritmuszavar miatt a kórház belgyógyászati intenzív osztályára helyezték át, majd november 17-én visszavitték a sebészetre, onnan november 21-én otthonába bocsátották. Kórházban való tartózkodása alatt az örökhagyót az alperes és testvére, **S.F.** látogatták, akiknek a néhai elmondta, hogy végrendelezni szeretne. Az alperes szólt **dr. K.S.** ügyvédnek, aki az örökhagyót a kórházban felkereste, vele a végrendelet tartalmát megbeszélte. Annak megszerkesztése után 2003. november 17-én az örökhagyót a kórházban ismét felkereste, ahol jelen volt az alperes is. Az ügyvéd ekkor a végrendeletet felolvasta, amit először az örökhagyó, majd pedig a tanúk, **dr. K.S.** okirat szerkesztő ügyvéd és titkárnője, **P-né Gy.Zs.** írtak alá. A végrendeleti tanúk aláírása előtt a következő szövegrész szerepel: „alulírottak, akik a végrendelező személyazonosságáról meggyőződünk, tanúsítjuk, hogy ezen végrendeletet tartalmazó okiratot állandó és együttes jelenlétünkben sajátkezűleg aláírta”. Ugyanezen a napon kelt a végrendelet elkészítésére vonatkozó ügyvédi megbízási szerződés, amit megbízóként az örökhagyó aláírt. Az aláíráskor az örökhagyó ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a felperes által hivatkozott alaki érvénytelenség megítélése jogkérdés. A végrendelezkéskor a tanúk szerepe az, miszerint tanúsítsák, hogy a végrendeletet az örökhagyó előttük írta alá, vagy aláírását előttük magáénak ismerte el, valamint igazolják a végrendelező személyazonosságát, aláírásának hitelességét. E törvényi célra figyelemmel nincs

akadálya annak, hogy a végrendeletet szerkesztő ügyvéd a végrendelet tételénél okirati tanúként is közreműködjék. Erre figyelemmel a végrendeletet nem teszi alakilag érvénytelenné, hogy azt az okirat szerkesztő ügyvéd tanúként is aláírta. Nem helytálló az a felperesi álláspont sem, miszerint a tanúk e minősége nincs a végrendeleten feltüntetve. A Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjának rendelkezése nem azt írja elő, hogy a tanúk neve mellett feltüntetésre kerüljön a „tanú” szó, hanem azt, hogy az aláírással kapcsolatos megjegyzésből az aláírók tanúi minősége kitűnjék. E követelménynek a végrendeletben foglaltak teljes mértékben eleget tesznek, ezért a felperes alaki okból való érvénytelenségre való hivatkozása alaptalan.

Annak megítélése, hogy az örökhagyó a végrendelkezéskor rendelkezett-e az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel, orvosi szakkérdés, ami szakértő bizonyítást igényel. Az elsőfokú bíróság a kirendelt Semmelweis Egyetem Igazságügyi és Biztosítás- Orvostani Intézete által elkészített alap- és kiegészítő véleményét aggálytalannak ítélte meg, és ítélezése alapjául elfogadta. A vélemény alapján megállapította, hogy az örökhagyó elsősorban belgyógyászati betegségeken szenvedett, a kérdéses időszakban minden kezelése során tiszta volt tudata és tájékozott volt. Pszichiátriai megbetegedése nem volt, a végrendelkezés után hét hónappal, 2004 júniusában került első ízben pszichiátriai osztályra zavartsága miatt. Ez az állapot azonban csupán átmeneti jellegű volt, tünetei az agyi keringés- és anyagcsere javító infúziós kezelés hatására rendeződtek. Az orvosi dokumentációban az örökhagyó súlyosabb szellemi hanyatlására, pszichotikus állapotára adat nem merült fel. Érdemi szellemi hanyatlását kizárja az MMS vizsgálat, mely szerint állapota a tudatzavar után teljesen normalizálódott és nem mutatta demencia fennállását. Mindezek alapján az örökhagyó 2003. november 17-én, a végrendelkezéskor annak tételéhez szükséges minimális belátási képességgel rendelkezett.

Nem alapos a felperes örökhagyó tévedésére való hivatkozása sem. Ezzel összefüggésben azzal érvelt, hogy az örökhagyó azért tévedett nyilatkozata tartalmában, mert a végrendeletben írt kifejezéseket akkori szellemi állapotában nem tudta volna megtenni, másrészt az örökhagyó többször kijelentette neki, miszerint halála után ő lesz az örököse. Ezzel kapcsolatosan utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a végrendelet rövid és egyszerű szövegezésű okirat, kifejezései világosak, ekként tartalmának megértése a jogban járatlan, de belátási képességgel rendelkező örökhagyó részére nem okozhatott nehézséget. Az eljárás során arra vonatkozóan adat nem merült fel, hogy az örökhagyó bármi tekintetében tévedésben lett volna a végrendelkezéskor, a tévedés megállapításához a felperes személyes vélekedése önmagában nem szolgálhat alapul.

A Ptk. 649. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelen befolyás az olyan, a társadalom erkölcsi megítélése szerint meg nem engedett aktív, vagy passzív magatartások, melyek alkalmasak arra, hogy az örökhagyót a tények helyes értékelésén alapuló valóságos rendelkezési akaratától eltérő végintézkedés tételére készítsék. A perben nem merült fel adat arra vonatkozóan, hogy az alperes részéről ilyen

magatartás érvényesült volna. Az alperes és az örökhagyó hosszú évek óta szomszédok voltak, jó kapcsolat volt közöttük, az alperes segítette az örökhagyót, ami azonban tisztességtelen befolyásnak nem tekinthető, ezért tisztességtelen befolyás miatt a végrendelet nem érvénytelen.

A Ptk. 632. § (1) bekezdésének alkalmazásában közreműködőnek az tekinthető, aki a végrendelet elkészítésében tevékenyen, oly mértékben vesz részt, hogy a végrendelet tartalma tekintetében meghatározó szerepe van. Dr. K.S. tanúvallomása egyértelműen alátámasztotta azt az alperesi állítást, miszerint az örökhagyó végrendelkezési szándékát testvére közvetítette az ügyvédnek. Az ügyvéd felkereste az örökhagyót a kórházban, a végrendeletet a vele való megbeszélés alapján készítette el. Mindezek alapján az alperes nem volt közreműködő, a végrendelet tartalmának kialakításában nem volt bizonyítható szerepe. Az, hogy a végrendelet aláírásánál jelen volt, közreműködésnek nem minősül. Az alperes személyes meghallgatása során nem jogi kategóriára utalva nyilatkozott akként, hogy ő bízta meg az ügyvédet a végrendelet elkészítésével. Az örökhagyó végrendelkezési szándékát és rendelkezése tartalmát személyesen adta elő az eljáró ügyvédnek, és az erről szóló ügyvédi megbízási szerződést is megbízóként ő írta alá.

A felperes érvelésével ellentétben dr. K.S. nyilatkozatainak valóságát nem teszi kétséggé, hogy kórházi tartózkodása alatt az örökhagyó különböző kórházi szobákban volt elhelyezve. A bíróság megítélése szerint a végrendelet kelte után hosszabb idő elteltével kihallgatott személyektől nem várható el annak felidézése, hogy a néhajt ugyanabban a kórteremben és ugyanazon emeleten látogatták-e meg minden alkalommal. Így az a körülmény, hogy erre a részletre az alperes, vagy a tanú rosszul emlékezett, nem kérdőjelezi meg egyéb, a végrendelkezésre vonatkozó nyilatkozataik valóságát. A kifejtettek alapján az elsőfokú bíróság egyik érvénytelenségi okot sem találta megállapíthatónak, ezért az alaptalan keresetet elutasította. Pervesztességére figyelemmel, a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperest az alperes részére 300.000 forint perköltség megfizetésére, melynek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján állapította meg az alperes kérelmére.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte, hogy az ítélőtábla azt a Ptk. 253. § (2) bekezdése szerint változtassa meg, és az örökhagyó végrendelete érvénytelenségét állapítsa meg, továbbá utasítsa az eljáró közjegyzőt a hagyaték felperes részére való átadására.

A felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást nem megfelelően állapította meg, jogi érvelése és indokolása téves. Az örökhagyó végrendelkezéskor fennálló elmeállapotával kapcsolatban a szakértői véleményt elfogadja. Az eset összes körülményei feltárásával azonban megállapítható, hogy a végrendelet készítésekor az örökhagyó 90 éves elmúlt. A kihallgatott háziorvos egyértelműen kijelentette, miszerint 2003. évből kezdődően az örökhagyónál szellemi hanyatlás mutatkozott és feledékeny volt. A 2008. október 14-i tárgyaláson kihallgatott tanúk

vallomása ezzel egybevág, miszerint az idős örökhagyó „nem mindig tudta, hogy mit csinál”, melyből következik, hogy nyilvánvalóan életkorával összefüggésben nem mindig viselkedett következetesen. Ezért a tanúk, valamint a háziorvos vallomásai alapján a felperes álláspontja szerint az örökhagyó nem tudta már felmérni nyilatkozatai jelentőségét, cselekményének súlyát és következményeit, ezért tévedett nyilatkozata tartalmában. Az alperes és az örökhagyó között nem volt olyan szoros kapcsolat, vagy bármilyen lekötelezettség, ami egy ilyen mérvű juttatást elfogadhatóvá tenne, ezért a felperes véleménye szerint az örökhagyó hivatkozott szellemi állapotát használta ki az alperes, és tisztességtelen befolyással vette rá a nyilatkozattételre (Ptk. 649. § (1) bekezdés c) pont).

Nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a felperes dr. K.S. ügylettel kapcsolatos szerepével összefüggésben. Az alperes nyilatkozatából, valamint az ügyvéd vallomásából megállapítható, hogy dr. K.S. megbízás alapján, ügyvédi minőségében, ellenszolgáltatás fejében járt el. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 5. §-a sorolja fel azon tevékenységek és szolgáltatások körét, amelyeket ügyvéd, ellenérték fejében végezhet. A tanúvallomások alapján és a végrendeleten lévő pecsét szerint dr. K.S. ügyvédként és megbízás alapján járt el. Indokolásából kitűnően az elsőfokú bíróság az egyik leglényegesebb kérdést, a közreműködő javára szóló juttatást nem vizsgálta elég alaposan. Az adott ügyben kulcsfontosságú kérdés, hogy a végrendeletet készítő dr. K.S. hány alkalommal járt a kórházban. Ha csak egy alkalommal látogatta meg az örökhagyót, akkor kizárólag az alperes vagy testvére alakította ki a végrendelet tartalmát, ami egyébként a felperes megítélése szerint az okirat szövegezéséből is egyértelműen kitűnik. Az alperes volt továbbá az, aki a kórházi kezelések alkalmával az örökhagyót fuvarozta, az örökhagyó csak szükséges személyes dolgait vitte a kezelésekre, ezért kizártnak tartja dr. K.S. vallomásának valóságát a tekintetben, hogy az örökhagyó a kórházban iratokat adott át, vagy mutatott neki ingatlanára vonatkozóan. A tanú vallomása szerint két alkalommal járt az örökhagyónál a kórházban, ezért őt két különböző kórházi osztályon kellett meglátogatnia, melyre annak valósága esetén emlékeznie kellene. Ha az örökhagyó a megbízást a végrendelet aláírása előtt adta, akkor megbízás nem 2003. november 17. napján történt, ezért azt sem erre a napra kellett volna keltezni. Ítéletében az elsőfokú bíróság nem tért ki továbbá arra a lényeges körülményre sem, miszerint az alperes előadásából kitűnően az ügyvédi díjat az ügyvédnek ő maga fizette ki. Tévesen értelmezte továbbá az alperesnek azt a nyilatkozatát is, miszerint az eljáró ügyvédet ő bízta meg, amit másképp értékelni nem lehet. Erre tekintettel dr. K.S. az alperes megbízásából járt el, ezért a 2003. november 17-i keltezésű ügyvédi megbízás nem csak keltezésében, hanem a megbízó személyében is valótlan tartalmú.

Az ügyvédi törvény felsorolja az ügyvédi díjazás ellenében ellátható tevékenységeket, a tanúzás pedig ezek között nem szerepel. Ezért a felperes álláspontja szerint az okirat szerkesztői és a tanúi minőségnek el kell különülnie, melyből következően dr. K.S. csak okirat szerkesztői minőségében írhatta alá a végrendeletet, nem pedig tanúként. Erre figyelemmel a formai kritérium hiánya miatt az okirat érvénytelensége fennáll.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. Utalt arra, hogy a felperes ugyan fellebbezésében azt rögzítette, hogy az igazságügyi elmeorvos szakértő véleményét elfogadja, azonban a hivatkozott tanúvallomásokkal annak megállapítását kívánja cáfolni. Tény, hogy a házi orvos az örökhagyó vonatkozásában utalt a korából eredő feledékenységre, ami azonban a szakértői vélemény szerint orvosi iratokkal nem alátámasztott, ezért az a szakértői vélemény következtetését nem gyengíti. A fellebbezésnek a végrendeletet készítő ügyvéd nyilatkozatából levont következtetések nem megalapozottak. **Dr. K.S.** a végrendelet készítésekor a megbízásnál alkalmazott gyakorlattal egyezően járt el, a végrendeletet az örökhagyó kívánságának megfelelően készítette el és az okiratot mint végrendeleti tanú írta alá a másik tanú jelenlétében. Az alperes a fellebbezésnek az ügyvédi megbízás keltezése és a megbízó személyével kapcsolatos valótlan állításait visszautasítja.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta, a tényállást a rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő mérlegelésével helyesen állapította, erre alapított érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott.

A felperes fellebbezési érvelése az örökhagyó tévedése tekintetében ellentmondásos és megalapozatlan. A fellebbezésben tett nyilatkozata szerint az örökhagyó végrendelkezéskor fennálló „elmeállapotával” kapcsolatos szakértői véleményt elfogadja, ennek ellenére az örökhagyó tévedését, a cselekvőképességét, ügyei viteléhez szükséges belátási képességét kizáró körülményekre (nem tudta felmérni nyilatkozata jelentőségét, cselekménye súlyát és következményét) alapította. Ezzel kapcsolatos állítása csupán szubjektív vélemény, melynek valósága nem bizonyított. Ebből következően bizonyítatlan a felperesnek az az állítása is, hogy az alperes a hivatkozott szellemi állapotát kihasználva, tisztességtelen befolyással vette rá az örökhagyót a végrendelkezésre.

Alaki érvénytelenségi okként a felperes megalapozatlanul hivatkozott **dr. K.S.** tanúkenti közreműködésére. A végrendelet alaki érvényességi feltételeit a Ptk. határozza meg, ami az okiratszerkesztő ügyvéd tanúkenti közreműködését kizáró rendelkezést nem tartalmaz. Erre figyelemmel csupán utal az ítélet tábla arra, hogy a felperes által hivatkozott ügyvédi törvény az ügyvédi tevékenységre vonatkozik, melynek rendelkezései szintén nem zárják ki a tanúkenti közreműködést. Az elsőfokú bíróság helytállóan ítélte meg, hogy a végrendelet megfelel a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak. A végrendelet örökhagyó aláírását követő szövegrész tartalma szerint az „alulírottak” a végrendelkező személyazonosságáról meggyőződtek és „tanúsítják”, hogy a végrendeletet az örökhagyó együttes jelenlétükben, saját kezűleg írta alá. A „tanúsítás” szóhasználatból egyértelműen következik, hogy az „alulírottak” - a szövegrészt aláíró személyek - az okiratot

tanúként írták alá, melyre figyelemmel e minőségük a végrendeletből aggálytalanul kitűnik.

Megalapozatlan a felperes fellebbezési érvelése dr. K.S. vallomásának értékelésével és az alperes végrendelkezéssel kapcsolatos magatartása megítélésével összefüggésben is. Az okiratot szerkesztő és tanúként közreműködő ügyvéd kihallgatására a végrendelkezést követően évek múlva került sor, melyre figyelemmel életszerű, hogy egyes részletekre pontosan nem emlékezett, ezért önmagában ez a körülmény a tanú által előadottak valóságát nem teszi kétségessé. Dr. K.S. vallomása szerint az örökhagyót a kórházban két alkalommal kereste fel, azt azonban emlékezete alapján nem tudta felidézni, hogy a két látogatás között mennyi idő telt el. Ezzel összefüggésben a rendelkezésre álló, kórházi kezelésére vonatkozó iratok tartalma alapján utal az ítéletábra arra, hogy bekerülését követően az örökhagyó a kórház III. számú sebészeti osztályán állt kezelés alatt. Innen 2003. november 15-én 11 óra 13 perckor került áthelyezésre a belgyógyászati osztályra, ahonnan november 17-én reggel 8 órakor visszahelyezték a sebészeti osztály ugyanazon kórtermének, ugyanazon ágyára. Mindezek alapján az örökhagyó csupán két napig tartózkodott a belgyógyászati osztályon, melyre tekintettel, ha a végrendelkezéssel kapcsolatos első nyilatkozata és a végrendelet aláírása között több mint két nap telt el, az okiratot szerkesztő ügyvéd nem észlelhette az örökhagyó másik osztályra való átmeneti elhelyezését. Dr. K.S. tanúvallomása szerint az örökhagyó első látogatása során adott megbízást a végrendelet elkészítésére és közölte a végrendelet tartalmát, amely alapján készítette el a végintézkedést tartalmazó okiratot. A megbízási szerződés szóban is létrejöhet, erre figyelemmel önmagában az a tény, hogy az okiratot szerkesztő ügyvéd a megbízásra vonatkozó szerződést, annak teljesítési időpontjával egyező napra keltezte, tanúvallomását nem teszi kétségessé. A megbízási jogviszony létrejöttét és a megbízó személyét az örökhagyó aláírása egyértelműen tanúsítja. Mindezekre figyelemmel a felperes fellebbezési érvelésével szemben az elsőfokú bíróság az alperes megbízással kapcsolatos nyilatkozatát helytállóan értékelte.

Az elsőfokú bíróság helytállóan ítélte meg, hogy az alperes végrendelkezéssel kapcsolatos magatartása közreműködésnek nem minősül. Dr. K.S. tanú aggálytalan vallomása szerint a végrendelet elkészítésére az örökhagyótól kapott megbízást, annak tartalmát az örökhagyó előtte szóban kinyilvánított akaratának megfelelően foglalta írásba, melyek valóságát az örökhagyó a megbízási szerződés és a végrendelet aláírásával igazolta. Mindezek mellett a bírói gyakorlat szerint önmagában az a tény, hogy az örökös a végrendelet aláírásánál jelen volt, közreműködésnek nem tekinthető.

A kifejtettek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperest az alperes részére másodfokú perköltség, a képviselétével felmerült ügyvédi munkadíj megfizetésére. Ennek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése szerint az alperes képviselőjének kifejtett tevékenysége alapján mérsékelt összegben határozta meg.

Budapest, 2011. szeptember 29.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.
előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül:

Dankó Zsuzsanna
írnok